

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ОДЕЩИНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

І.М. КОТОВА, Т.С. КОРОЛЬОВА
Одеський державний економічний
університет

Різноманіття чинників, які визначають характер інвестиційних процесів в економіці України, висуває до числа першочергових задач постановку і вирішення проблеми поліпшення інвестиційного клімату і підвищення інвестиційної привабливості всіх суб'єктів господарсько-економічної діяльності в країні. Всебічно зазначена проблема знайшла відображення у працях вітчизняних учених-економістів. Це роботи О.Барановського, М. Білик, В. Геєця, М. Герасимчука, У. Лукінова, Г. Марущака, В. Матвеєнко, О. Моліної, С. Мочерного, Ю. Пахомова, Н. Чумаченка, та інших. Метою даної статті є наведення результатів моніторингового дослідження чинників і умов підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону.

Інвестиції відіграють центральну роль в економічному розвитку країни, зростанні її економіки. В процесі дослідження при кваліфікації інвестицій автори виходили з того, що найважливішим завданням розвитку інвестиційної привабливості регіону є розширення сфери виробництва товарів та послуг. Згідно цьому було виділено слідує види інвестицій: прямі інвестиції у формі капітальних вкладень (фінансові вкладення в землю, нерухомість, машини, обладнання); портфельні інвестиції (вкладення в акції, облігації та інші цінні папери, які дають право на отримання доходів від власності); довгострокові кредити (надаються підприємствам та організаціям для реалізації проектів).

Шар проблем інвестиційного процесу на регіональному рівні стосується розробки та реалізації інвестиційної політики, які мають специфічні особливості і труднощі, що гальмують розвиток інвестиційного процесу в регіонах, а саме: відсутність достатньо презентабельних інформаційних матеріалів про область, її окремі адміністративно-територіальні одиниці, міста,

окремі галузі, підприємства; відсутність на регіональному рівні розвинутої структури сприяння інвестиційним проектам; недостатньо розвинений інструментарій залучення інвестиційних коштів. Відповідно до статистичних даних, за останні чотири роки в області спостерігається зростання валового регіонального продукту. Незважаючи на позитивні зміни в динаміці окремих економічних показників майже без змін залишаються такі, як інвестиції і прибутковність великих підприємств. При загальному збільшенні інвестицій в основний капітал інвестиції в промисловість у загальній структурі залишаються на досить низькому рівні [1].

В основу дослідження були покладені дані експертного опитування, що проведене в 2004 р. серед керівників промислових підприємств м. Одеси. Всі керівники, що прийняли участь в опиті, відзначили у переліку перших позицій “активів” підприємств слідує: якість продукції, кваліфіковані кадри, стабільна діяльність. У переліку слабких сторін лідирують: структура основних фондів, їхня зношеність, відсутність робочих кадрів і їхня низька кваліфікація, складності виходу за межі національного ринку, відсутність державної підтримки. Більшість підприємств, що включилися в опитування, здійснюють інвестиційну діяльність. Практично усі вони відчують дефіцит засобів для фінансування інвестицій. Обсяг інвестиційного попиту підприємств міста в оцінці їхніх керівників коливається в інтервалі від 400 тис. до 5 млн. дол. [2, с. 219].

Фінансування інвестицій здійснювалося переважно за рахунок власних джерел. На окремих підприємствах ця цифра сьогодні досягає 90%. Визначальною складовою національних заощаджень є заощадження суб'єктів господарювання. Останні належать до традиційних джерел і складаються з амортизаційних відрахувань та прибутку підприємств. Амортизаційні відрахування є одним із основних джерел інвестування. На жаль, в Україні припущені серйозні прорахунки в державній амортизаційній політиці. Амортизаційні кошти поступово втрачають свою роль: від стабільних 60% у 80-ті роки вони скоротились до 15 % наприкінці 90-х років, що було пов'язано із

зниженням реальної вартості основного капіталу, неповною і несистематичною його індексацією, направленням амортизаційних відрахувань до державного бюджету, введенням понижуючих коефіцієнтів [3, с. 10].

Головне місце у складі внутрішніх джерел формування фінансових ресурсів підприємств належить прибутку, що залишається в його розпорядженні: він формує переважну частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу, а відповідно, і зростання ринкової вартості підприємства. На сьогодні прибуток є джерелом самофінансування інвестицій лише на окремих високорентабельних підприємствах. За нинішніх умов неефективної податкової системи, масової збитковості виробництва і масових неплатежів, прибуток, як джерело інвестицій, у країні в цілому є набагато меншим порівняно з амортизаційним фондом. Лише з підвищенням рентабельності виробництва роль прибутку, як інвестиційного джерела, зростатиме.

Розвиток економіки України значною мірою залежить від зовнішніх джерел інвестиційних ресурсів. На сьогодні обсяги іноземних інвестицій не відповідають реальним потребам економіки України. В галузевому розрізі вони зосереджуються в галузях, які забезпечують гарантований швидкий прибуток завдяки високій обіговості капіталу. За роки незалежності Україна залучила іноземних інвестицій на загальну суму більш 4 млрд. доларів США. За обсягом іноземних інвестицій на душу населення (80 дол.) Україна займає 22 місце серед країн Східної Європи, поступаючись Білорусі, Киргизстану та Молдові. Обсяг іноземних інвестицій в Одеську область склав в 2004 році 295млн.дол.[4].

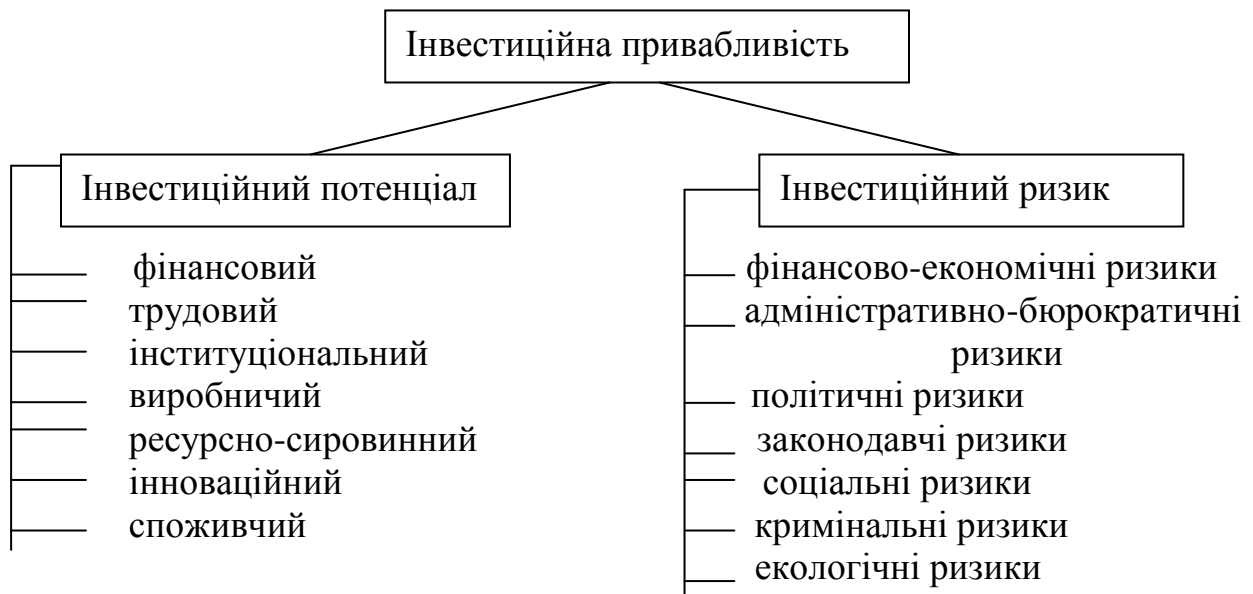
Необхідно визнати деякі відносно нові форми організації іноземного інвестування: створення спільних підприємств з відходом від організації власних закордонних підприємств; перехід від простої купівлі пакетів акцій іноземних компаній до створення дочірніх підприємств за кордоном; перехід від володіння пакетами акціями іноземних фірм до укладання з ними довгострокових договорів; розповсюдження акцій головної фірми серед

акціонерів її закордонних філій; пайова участь закордонного інвестора, що не дає права повного контролю за підприємством; багатостороннє фінансування; міжнародний інвестиційний кредит; міжнародний підряд. Практично всі вони знайшли своє відображення в інвестиційному ринку Одещини протягом останніх років. Так, шляхом скупівлі контрольного пакету акцій російською нафтовою компанією ЛУКОЙЛ був придбаний Одеський нафтопереробний завод. На засадах міжнародного багатостороннього підряду на базі Одеського морського торговельного порту відбулося будівництво п'ятизіркового готелю Odessa-Kempinsky. Серед значних проектів регіонального масштабу слід відзначити будівництво найсучаснішого комплексу по перевантаженню мінеральних добрив, що було здійснено швейцарською фірмою "Omega Terminal" за допомогою міжнародного підряду на компенсаційних засадах. Вартість згаданих проектів вимірюється десятками мільйонів доларів США, а регіональний ефект від їх впровадження немає необхідності особливо підкреслювати. В той же час Одеська область за оцінками спеціалістів залишається лише на шостому місці в Україні по обсягу залучених іноземних інвестицій. Враховуючи ж той факт, що на частку 100 країн світу (до яких входить і Україна) припадає лише 1% від сумарного об'єму світових прямих інвестицій, зрозуміло, що таке положення не може вважатися за нормальне.

Все це свідчить про відсутність необхідних передумов та в цілому комплексного програмного підходу до залучення іноземних інвестицій. В цьому зв'язку особливо постає питання інвестиційної безпеки країни, під якою розуміється таке досягнення рівня інвестицій, що дає змогу задовольняти поточні потреби економіки в капіталовкладеннях за обсягом і структурою з урахуванням ефективного використання і повернення коштів, які інвестуються, оптимального співвідношення між розмірами іноземних інвестицій у країну і вітчизняних за кордон, підтримання позитивного платіжного балансу [5-12].

Оцінка інвестиційної безпеки регіону характеризується співвідношенням інвестиційного потенціалу регіону з інвестиційними ризиками, які виникають

при інвестуванні на його території. Загальна схема інвестиційної привабливості регіону виглядає так:

Таким чином, аналіз інвестиційної привабливості регіону – це багатоаспектна задача, що потребує аналізу внутрішніх та зовнішніх джерел інвестування вітчизняної економіки. Без їх вдосконалення і узгодження, активної участі в цьому держави, структурна перебудова української економіки є неможливою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Статистичний щорічник Одеської області за 2003 рік. Одеське обласне управління статистики. – Одеса. – 2003.
2. Моліна О.В. Основні напрямки підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств регіону [Текст] // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип. 17. – Одеса: ОДЕУ. – 2004. – С. 217-223.
3. Орлов П., Орлов С. Удосконалення державної адміністративної політики [Текст] // Економіка України. – 2003. - №2. – С. 33-35.
4. Основні показники економічного і соціального розвитку м. Одеси на 2005 рік. – Думська площа. - 2005. - № 9 (468).

5. Корольова, Т. С. Сучасні тенденції розвитку потенціалу наукових підрозділів вищих закладів освіти [Текст] / Т. С. Корольова // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса : ОДЕУ. – 2000. – Вип. 6. – С. 268-272.
6. Підгорний, А. З. Теорія статистики : навчальний посібник / А. З. Підгорний – Одеса : ОДЕУ, 2001. – 150 с.
7. Корольова, Т. С. Деякі методичні питання фінансування вищої освіти в Україні [Текст] / А. З. Підгорний, Т. С. Корольова. // Вища освіта України – 2002. – № 2. – С. 54-57.
8. Корольова, Т. С. Аналіз окремих чинників регулювання наукової сфери [Текст] / Т. С. Корольова // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса : ОДЕУ. – 2003. – Вип. 14. – С. 137-142.
9. Корольова, Т. С. Аналіз динаміки структурних змін наукових кадрів [Текст] / Т. С. Корольова // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса : ОДЕУ. – 2002. – Вип. 11. – С. 231-234.
10. Корольова, Т. С. Методи оцінки ефективності науково-дослідних робіт [Текст] / В. А. Карпов, Т. С. Корольова, Т. В. Павлова // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса : ОДЕУ. – 2004. – Вип. 16. – С. 83-89.
11. Корольова, Т. С. Науковий потенціал як фактор розвитку підприємницької діяльності [Текст] / Т. С. Корольова // Экономика Крыма. – Симферополь : ТНУ, НАПКС. – 2005. – № 15. – С. 25-29.
12. Підгорний, А. З. Методика розрахунку індексів економічного розвитку регіонів : метод. посібн. / А. З. Підгорний, Т. В. Уманець. – Одеса : ОНЕУ, 2005. – 17 с.